

evropský
sociální
fond v ČR

MS
MT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
Přírodovědecká fakulta
Katedra fyzikální chemie

SEMINÁŘ K BAKALÁŘSKÉ PRÁCI (KFC/SBPA)

PETR JAKUBEC, TATJANA NEVĚČNÁ

Olomouc, 2013

Obsah

1	Úvod	1
2	Jak psát bakalářskou práci	3
2.1	Struktura bakalářské práce	3
2.2	Grafický vzhled BP	5
2.3	Pravidla českého pravopisu	6
2.4	Typografická pravidla	6
2.5	Formát použité literatury	13
3	Finální úpravy, tisk a vazba BP	15
3.1	Úpravy před tiskem	15
3.2	Odevzdání BP	15
4	Obhajoby na KFC	17
4.1	Jak probíhá obhajoba na KFC	17
4.2	Čas a obsah prezentace	17
4.3	Formát prezentace	18
	Literatura	19
A	Bibliografické citace	21
A.1	Monografické publikace	21
A.2	Části a stati v monografiích	22
A.3	Seriálová publikace	23
A.4	Články v seriálových publikacích	23
A.5	Elektronické zdroje	24

Kapitola 1

Úvod

Cílem tohoto textu je především snaha autorů poskytnout studentům návod jak by mohla jejich bakalářská práce vypadat, vštípit jim základní typografická pravidla (především matematickou sazbu, sazbu chemických rovnic, tj. věci studenty běžně opomíjené) a vysvětlit jim, jak to „chodí“ na katedře fyzikální chemie v období bakalářských obhajob. Co je určitě důležité zmínit je to, že na katedře fyzikální chemie není vyžadován jednotný vzhled bakalářských prací (dále jen BP), a proto je výsledná grafická úprava pouze na samotných studentech. Pro studenty, kteří by se rozhodli k sazbě bakalářské práce použít $\text{L}^{\text{A}}\text{T}_{\text{E}}\text{X } 2_{\epsilon}$ je přichystána šablona, která řeší jak formátování samotného textu, tak grafickou úpravu.

Kapitola 2

Jak psát bakalářskou práci

2.1 Struktura bakalářské práce

Sepsat bakalářskou práci tak, aby byla přehledná a čtivě napsána není zase až tak jednoduché jak by se mohlo zdát. Celou práci lze s určitým nadhledem rozdělit na dvě základní části: na preambuli, v níž se nachází úvodní strana, prohlášení o samostatném vypracování BP, poděkování autora, obsah a na samotnou odbornou část, která by měla zahrnovat úvod, teoretickou část, experimentální část, výsledky a diskuzi, závěr (pro obor Aplikovaná chemie je povinné připojit za závěr ještě summary) a seznam použité literatury. V následujících sekcích si jednotlivé části rozebereme.

2.1.1 Preambule

V preambuli se jak již bylo zmíněno nachází úvodní strana, prohlášení o samostatném vypracování BP, poděkování autora a obsah. Celkový rozsah bakalářské práce na katedře fyzikální chemie by měl být minimálně 30 stran a určitě je vhodné zmínit, že stránky uvedené v preambuli se do tohoto rozsahu nepočítají!

Úvodní strana by určitě měla obsahovat název univerzity, název fakulty, název katedry, název bakalářské práce (musí být shodný s názvem BP uvedeným ve STAGU!), typ práce (zde se jedná o práci bakalářskou/diplomovou), jméno autora a rok a místo vypracování.

Prohlášení o samostatném vypracování BP existuje mnoho možností jak toto prohlášení sepsat, zde uvedu pro příklad jednu z variant:

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou v seznamu použité literatury. Souhlasím s tím, že práce je prezenčně zpřístupněna v knihovně Katedry fyzikální chemie, Přírodovědecké fakulty, Univerzity Palackého v Olomouci.

V Olomouci dne

.....
Vlastnoruční podpis

Poděkování autora sice nepatří mezi povinné položky, ale patří k dobrým mravům poděkovat svému školiteli a lidem, kteří se nějakým způsobem (konzultace, různá měření apod.) podíleli na tvorbě bakalářské práce.

Obsah bývá poslední položkou preambule. Pro studenty, kteří píšou bakalářskou práci v MS OFFICE doporučuji vygenerovat obsah až úplně na závěr – ušetříte hodně nervů s jeho aktualizováním.

2.1.2 Vlastní odborná část BP

Vlastní část BP je vhodné rozdělit na rozumný počet kapitol. Optimální počet je pět a zpravidla zahrnuje úvod, teoretickou část, experimentální část, výsledky a diskuzi a závěr. Kapitoly musí na sebe logicky navazovat! Co se týče dělení jednotlivých kapitol na podkapitoly, doporučeno je dělení maximálně do třetí úrovně (tj. kapitola 1, podkapitola 1.1 a podpodkapitola 1.1.1), při dalším dělení se stává práce nepřehledná! Práce by samozřejmě měla být napsána čtivě a měla by co nejvíce využívat aktuálních zdrojů (pokud to je možné). Samozřejmostí je, každý z těchto zdrojů správně odcitovat. Vhodné je během psaní využívat kratší věty a souvětí, než souvětí sáhodlouhá, ve kterých se zbytečně chybuje. Počet stránek by měl být rozumně vyvážen, vypadá divně, když má teoretická část 25 stran a experimentální jen 5. Určitě je zde vhodné zdůraznit, že samotná textová část je vlastním výtvorem autora, proto se významně doporučuje vyhýbat se pokusům o plagiátorství!

Úvod by měl obsahovat téma práce a měl by vysvětlit, proč si jí autor vybral (není od věci připojit krátký historický pohled na studovanou problematiku), vymezení cíle, kterého by mělo být dosaženo a prostředky k tomu potřebné. Úvod je samostatná kapitola (na další podkapitoly se nedělí) a zpravidla mívá rozsah 1–3 strany.

Teoretická část se zaměřuje na popis studované problematiky (např. vybrané kapitoly koloidní chemie, elektrochemie, počítačové chemie apod.). Při psaní se doporučuje postupovat od všeobecného popisu ke konkrétnímu. Autor by při sepsování měl využívat aktuálních zdrojů, především knih a článků psaných v odborných impaktovaných časopisech. Veškerá literatura musí být správně citována (příklad toho, jak je možné správně citovat je uveden v příloze A)!!! Všeobecně se nedoporučuje přejímat informace z webových stránek (např. Wikipedie), kde není zaručena jejich pravdivost ani aktuálnost.

Experimentální část V experimentální části je vhodné uvést seznam chemikálií a přístrojové vybavení se kterými student pracoval. Do této kapitoly se také uvádí

syntézy/přípravy sloučenin se kterými student pracoval a jejich experimentální charakterizace (elementární analýza, TGA, DSC spektra, IR a Ramanova spektra, Mössbauerovská spektra apod.).

Výsledky a diskuze V této části by měl autor být schopen interpretovat, jak jednotlivá měření/výpočty probíhaly a především s jakým výsledkem.

Závěr/Summary V závěru by mělo být krátce a výstižně uvedeno jak experimenty dopadly, co bylo v BP původní a jaký je přínos získaných výsledků. Závěr se nedělí na další podkapitoly a mívá rozsah maximálně 1–2 strany.

Seznam literatury Seznam literatury je nezbytnou částí bakalářské práce. Pravidlům jeho tvorby se blíže věnuje kapitola 2.5.

2.2 Grafický vzhled BP

2.2.1 Členění odstavců

Samotné zarovnání odstavce ještě nezaručuje přehlednost napsaného textu. Způsobů členění textu je spousta, ale v současnosti se používají prakticky jen dva: zarovnání s odstavcovou zarážkou nebo oddělování prázdným řádkem.

- **Odstavcová zarážka:** v české sazbě to je nejpoužívanější způsob členění textů do odstavců, přičemž se používá při sazbě do bloku i sazbě na praporek (doprava, doleva). První řádek odstavce je posunut vpravo, takže čtenář snadno pozná začátek odstavce. První řádek se většinou odsazuje o jeden „čtverčík“ (jednotka: em; 1 em = 8 pt. [1]) nebo jeho násobky (1,5; 2; 3 atd.). V dnešní době se hodnota často stanovuje v milimetrech nebo palcích, ale každopádně by neměla být menší než jeden čtverčík a větší než tři čtverčíky. Při použití odstavcové zarážky je ještě vhodné zmínit, že *první odstavec článku nebo první odstavec za nadpisem se zpravidla neodsazuje*, protože členění textu je dostatečně zřetelné.
- **Oddělování prázdným řádkem:** k nám proniklo z anglofonní oblasti. Prázdný řádek se volí kvůli řádkovému rejstříku. Ten je (zejména v odborné literatuře) narušen používáním nadpisů a vzorců, takže jde vlastně jen o dodržení stránkového rejstříku [2].

Odstavcové zarážky nejsou mezery! Přestože má odstavcová zarážka velikost například čtverčík nejedná se o mezeru nebo mezery vzniklé po stisknutí mezerníku. Snad každý program pro psaní/sazbu textů má možnost nastavit tři základní parametry: odsazení zleva, zprava a odsazení prvního řádku, proto této možnosti využijte.

Parchanty jsou nežádoucí jevy, běžně se vyskytující při psaní textů, které můžeme rozdělit do dvou základních skupin, převážně podle místa v textu, kde se vyskytují. Řadíme sem:

- **Sirotek (orphan):** situace, kdy se poslední řádek odstavce stává prvním řádkem sloupce či strany. Nelze ho tolerovat v žádném případě.
- **Vdova (widow):** situace, kdy se první řádek odstavce stává posledním řádkem odstavce či strany. V případě vícsloupcové sazby je jí možno tolerovat [2].

2.2.2 Zvýrazňování textu

Text bakalářské práce se píše písmem vzpřímeného řezu (vhodná jsou patková písma typu Times New Roman a Garamond), velikostí fontu 12 pt. Řádkování se nastavuje na 1,5. Pro zvýraznění textu je nejlépe využít *kurzívu* (neboli italiku), případně **tučný** font. Podtrhávání se nedoporučuje z důvodu zhoršené čitelnosti takto zvýrazněného textu. Jména (respektive příjmení) autorů v textu a názvy programů je možno psát pomocí KAPITÁLEK. Klávesové zkratky je možno ohraničit čtvercovým boxem. Internetové adresy se píší strojopisem.

2.2.3 Obrázky, grafy, schémata a chemické vzorce

Bitmapové obrázky (fotky apod.) se doporučuje vkládat do MS WORDU v co nejvyšším rozlišení (minimálně 300 dpi lépe však více) ve formátu .tiff, .jpeg, .png. Obrázky v nízkém rozlišení nevypadají hezky a rozhodně se jejich (ne)kvalita projeví při tisku BP. Schémata a loga není problém překreslit v některém z vektorových editorů (z komerčně dostupných COREL DRAW, případně ADOBE ILLUSTRATOR; z volně dostupných třeba INKSCAPE nebo IPE). Veškerá schémata, grafy (vytvořené v komerčně dostupných programech typu EXCEL, ORIGIN, GRAPHPAD, GRAPHER, STATISTICA nebo ve volně šiřitelných programech jako je GNU PLOT a XMGRACE) a chemické vzorce (komerční CHEM OFFICE nebo volně šiřitelný CHEM SKETCH) se dají vkládat pomocí známe kombinace Ctrl + C a Ctrl + V, případně je lze vyexportovat do vhodného vektorového formátu a následně vložit do MS WORDU. Nemá smysl převádět bitmapový formát na vektorový, kvalita se tím nějak nezlepší!

Veškeré obrázky, grafy, schémata i vzorce (jak matematické, tak chemické) se zarovnávají na střed. Popisek (je-li třeba) je umístěn pod obrázkem a neukončuje se tečkou (viz obrázek 2.1)!

Obrázek 2.1: Logo univerzity palackého

2.3 Pravidla českého pravopisu

Text bakalářské práce by měl být prostý gramatických chyb. Při nejasnostech je vhodné pročíst pravidla českého pravopisu, případně se podívat na jejich elektronickou podobu na internetu (www.pravidla.cz). Před odevzdáním práce není od věci poskytnout finální verzi k přečtení někomu jinému, aby provedl jazykové korekce.

2.4 Typografická pravidla

Podobné barbarství, jako je neznalost pravidel českého pravopisu, je nezvládnutí typografických pravidel (kdo netuší o čem je řeč viz www.typo.cz, www.typomil.com). Vzhledem k nízké informovanosti studentů „vo co go“ jsem se rozhodl nejdůležitější věci zde uvést.

2.4.1 Základní pravidla hladké sazby

Rukopis pokud je psán/sázen v textovém editoru ob řádku na jedné straně formátu papíru A4, má obsahovat 30 řádek na straně po 60 úhozech na řádce a je doplněn předpisem o stupni a druhu písma, šířce řádek v cicerech a prokladu mezi řádkami (kapitola 2.2.2).

Pravidla sazby jednotlivých sazebních prvků a značek

- **Předložky:** jednohláskové neslabičné předložky K, k, S, s, V, v, Z, z, slabičné O, o, U, u, a spojky I, i, A, nesmějí být na konci řádky. Výjimku tvoří spojka a (pozor – ne verzálka).
- **Zkratky:** slov, výrazů akademických titulů apod. se používají jen u vžitých výrazů a většinou končí tečkou. Ta se sází těsně za zkratkou. (aj., apod., atd., DrSc., CSc.) Následuje-li za zkratkou tečkou dvojtečka, sází se také bez mezery, přímo za tečku. U spojených zkratk se sází zúžená mezislovní mezera. Na začátku věty se spojená zkratka nahrazuje celým výrazem. Iniciálové zkratky (tj. zkratky z velkých počátečních písem spojených slov názvů, organizací a různých institucí) se sázejí verzálkami bez tečky (OSN, NATO, OPEC, ODS, ČR).
- **Telefonní čísla:** sázejí se ve skupinách po 2–3 číslech se zúženou mezernicí tloušťky tečky. Zásadně se nesmějí dělit do dvou řádek. V současnosti je vhodné dělit telefonní čísla po trojicích: 242 254 267.
- **Datum:** den je vždy vyjádřen arabskou číslicí, měsíc buď slovně, nebo arabskou či římskou číslicí s tečkou, letopočet se zásadně sází, bez vynechávání prvního dvojčíslí, výjimku tvoří pouze určitá spojení (Nagano 98). Datum vyjádřené pouze čísly se nesmí dělit do dvou řádek (1. 7. 1998).
- **Čas:** hodiny a minuty jsou od sebe odděleny tečkou bez mezer (12.00 hodin). Sekundy se oddělují od minut dvojtečkou, desetiny sekund od celých sekund čárkou (19:26,3 min.). U sportovních výkonů vyjádřených časem se hodiny od minut a minuty od sekund oddělují dvojtečkou (18:56:13 hodin).
- **Peněžní hodnoty:** značky peněžních měn Kč, € apod. se sázejí před číslo sumy, je-li uvedeno s desetinným číslem. Pokud je číslo celé, klade se značka měny za číselné označení nebo se dává před označení celých peněžních částek s desetinou čárkou a pomlčkou (cena Kč 15,20; cena 500 Kč).
- **Spojovník (divis):** používá se k označení dělení slov nebo jako spojovací znaménko ve složených výrazech. Při dělení se sází těsně k poslednímu písmenu první části děleného slova. Při použití jako spojovací znaménko se sází bez mezer (Praha 10–Strašnice).
- **Pomlčka:** naznačuje větší přestávku v řeči nebo od sebe výrazně odděluje části textu; významově je rovna čárce, a tedy i vložená část věty se jimi dá oddělit. Nesmí jí řádek končit ani jí začínat (výjimku tvoří přímá řeč). S tím se musí autor smířit a text „srazit“ nebo „rozpálit“ tak, aby mu pomlčka vyšla do řádku. Můžeme-li dosadit místo pomlčky jakékoliv slovo (až, do, versus, atd.), nejsou okolo ní mezery (5–10 dní, rychlík Praha–Ostrava). Důležité je nezaměňovat pomlčku se spojovníkem! Nesprávné je také její použití místo znaménka minus, protože obraz neodpovídá šířce znaménka plus (+). Při sazbě pomlčky v angličtině je nutno použít její delší verzi (—).
- **Lomítko:** používá se pro označení dělení v úsporných zápisech zlomků (1/4) a fyzikálních jednotek (km/hod) a jako vžitý oddělovač částí různých specifických výrazů. Přisazuje se z obou stran těsně (2009/2010, VŠ/SS = vysokoškolák/středoškolák apod.). V nouzi je dovoleno zalomit výraz za lomítkem na novou řádku. Lomítko se pak uvádí i na začátku řádky následující, avšak rozdělovník se nevkládá. Lomítko může být použito také ke grafickému oddělení významově samostatných výrazů souvislého

textu nebo fází popisovaného procesu. Odděluje se pak oboustranně mezerami. Pro zdůraznění grafické funkce oddělovače lze sázet i dvojice lomítek (Prase // Koza // Kráva).

- **Interpunkční znaménka:** tečka a čárka se sázejí těsně za poslední písmeno slova. Dvojtečka, středník, vykřičník a otazník se oddělují od slova jedním bodem do velikosti písma 1 cícera, od 1 do 2 cicer dvěma body. Pokud má tento znak nálietek, od slova se dále neodděluje.
- **Tři tečky:** nahrazují na začátku nebo na konci věty nevyslovený text, uprostřed věty nahrazují řeč vzrušenou, neplynulou. Za slova i mezi tečky se vkládá poloviční slovní mezeru.
- **Apostrof (odsuvník):** označuje se jím vypuštění, odsunutí nějaké hlásky, zejména na konci slova a sází se zásadně znakem apostrofu, nikdy ne obrácenou čárkou. Přisazuje se těsně ke slovu. Někdy se také apostrof používá k označení zkráceného letopočtu, a to v novoročenkách, na plakátech, popř. jiných akcidenčních tiskovinách jako součást typografické úpravy (rok '98).
- **Uvozovky:** sázejí se těsně k výrazu nebo větě, které uvozují. V češtině se používají uvozovky „“ nebo »« vždy jednotlivě v celém díle, článku apod. V cizojazyčné sazbě je nutno dbát pravidel příslušného jazyka. Ve smíšené sazbě se řez uvozovek řídí podle řezu prvního slova. Pokud je uvozena celá věta sází se tečka před uvozovku, v případě, že se uvozuje pouze jedno slovo nebo část věty, sází se tečka za uvozovku.
- **Závorky:** dávají se do nich části textu, které jsou do věty volně vloženy a nejsou její přímou součástí. V hladké sazbě se používají závorky oblé (), hranaté [] a výjimečně složené (svorky) { }. Dává-li se do závorek celá věta, sází se tečka uvnitř závorek, pokud je v závorce pouze část věty, sází se tečka až za závorku.
- **paragraf (§):** sází se bez tečky a odděluje se od čísla zúženou neměnnou mezerou.
- **et, ampersand (&):** se používá ve firemním označení, kde je obvykle spojkou dvou jmen ve významu spojky a. Z obou stran se odděluje zúženými neměnnými mezerami.
- **Hvězdička a křížek (*, †):** znaménka pro narození a úmrtí (hvězdička se používá též při odvolání textu) – se od letopočtu, popř. od jména oddělují zúženou mezerou (*1926, †1998).
- **Procento, promile (% , ‰):** oddělují se od slova zúženou nezměněnou mezerou, pokud jde o samotný výraz (10 % = 10 procent). V případě spojení slova s číslem do jednoho výrazu se tyto značky sázejí bez mezery (10% = desetiprocentní).
- **Stupeň:** v označení teploty se sází
 - a) -10° (minus deset stupňů – minus a číslice 10 dohromady, stupeň je oddělen zúženou mezerou)
 - b) -10°C (minus deset stupňů Celsia – stupeň Celsia se sází jako jeden výraz dohromady a od čísla musí být oddělen zúženou mezerou). Stupeň alkoholu se sází jako jeden výraz bez mezer: 12° pivo [3].

Psaní čísel Čísla můžeme psát slovy (milion tři sta tisíc) nebo číslicemi (1 300 000). Za řadovou číslovkou se píše tečka (2. stupeň). Násobné číslovky se píší dohromady (stopětkrát, třikrát dva metry, 150krát, 20letý). Početní úkony a poměry se píší s mezerami ($2 \times 5 = 10$ (symbolem pro násobení je \times), případně středová tečka (\cdot), rozhodně ne písmeno \overline{x}), ředíme v poměru 1 : 2), rozměry a skóre píšeme bez mezer (2×3 metry, hosté prohráli 2:5). Při psaní čísel ve smyslu „od-do“ píšeme pomlčku (ne spojovník) bez mezer (8–10 kusů)

Dělení slov Slova se dělí podle pravopisných pravidel a podle estetických zásad. Počet dělení nemá přesáhnout počet tří a nesmí být větší než šestkrát pod sebou. Za dělení se považují i řádky zakončené interpunkčními znaménky (tečka, čárka, středník a dvojtečka), jelikož pravý okraj sazby je jimi narušen stejně jako divisem. Dvouslabičná slova se mohou dělit pouze v případě, že druhá část má alespoň tři písmena (vý-tah, ses-tra). Víceslabičná slova se dělí podle slabik, přičemž je vždy rozhodující základ slova, slabičná předpona a přípona. Pokud stojí vedle sebe uprostřed slova dvě souhlásky, nechává se jedna na první rádce, druhá se převádí na řádku následující. Slova složená se dělí, pokud je to možné, na části složeniny (česko-slovenský, země-koule) [4].

Dělit se nesmí:

- tak, aby na konci řádky zůstalo pouze jedno písmeno (o-pice),
- zkrácený titul a příjmení (ing.-Novák),
- číslice a název počítaného předmětu či jevu (100-km, 1000-Kč),
- datum (je možné dělit den s měsícem od letopočtu) a
- zkratky

Nežádoucí je dále dělení, při kterém se do druhé řádky přenáší pouze dvě písmena, a dělení slov, jejichž rozdělením by vznikly výrazy nežádoucího nebo zvludgarizovaného významu (pravid-lo, spisova-tele, tlu-močít) [5].

2.4.2 Sazba matematiky

Sazba matematických rovnic a vzorců se při použití MS WORDU zpravidla realizuje prostřednictvím integrovaného editorů rovnic (možné je i použití komerčního řešení – programu MATHTYPE nebo programu MATHMAGIC). Podobně tomu je i v případě volně dostupného kancelářského balíku OPENOFFICE. Pro sazbu matematiky v L^AT_EXu je možné využít volně dostupných programů (T_EXAIDE, případně programu LAFORED, dostupného i pro OS Linux). Vlastní pravidla matematické sazby jsou dost komplikovaná. Editory rovnic se je snaží ve velké míře aplikovat automaticky, bohužel ne vždy je výsledek takový, jaký by měl být. Proto je vhodné připomenout alespoň jejich základní aplikaci.

Sazba matematiky – základní pravidla

- Znamé konstanty, čísla určitá (i ve formě mocnitelů a indexů) a značky měrových jednotek se píšou vzpřímeným řezem (e, π , 123, x_1^2 , cm),
- názvy funkcí, respektive známých polynomů, se píšou vzpřímeným řezem (sin, cos, exp),
- diferenciály se píšou vzpřímeným řezem, příslušná proměnná pak kurzívou (dx),
- obecné konstanty a proměnné se píšou kurzívou (a , x , x_1),
- tučným řezem se sázejí identifikátory vektorů a matic (\mathbf{v} , \mathbf{M}),
- pro označení množin se používají verzálky nějakého lomeného písma (\mathfrak{M}), či písma psaného (\mathcal{M}),
- pro vyznačení určitého oboru čísel je vhodné využít zdvojené písmo (např. \mathbb{R} pro obor reálných čísel, \mathbb{C} pro obor komplexních čísel atd.),
- mezi desetinnou čárkou a číslem se mezera nepíše (123,456).

Důležité je dodržet formálně správný zápis. Porušení těchto pravidel většinou vede ke zmatení předávané informace (např. dx/dt neznamená derivaci x podle t . V tomto případě je d pouze veličina, čili může být ve zlomku vykrácena!). Zápis by měl být především jednotný a přehledný. Rovnice se sází na nový řádek, zarovnávají se na střed a jsou opatřeny (většinou na pravé straně) pořadovým číslem, na které můžeme odkazovat z textu (ukázka viz rovnice 2.1).

$$\psi(x) = \frac{1}{\sqrt{2\pi\hbar}} \int_{-\infty}^{\infty} \varphi(p)e^{-px/(i\hbar)} dp \quad (2.1)$$

Pokud se vzorec nevejde na jeden řádek, není problém ho rozdělit do více řádků, přičemž dělení by mělo být nejlépe v místě rovnítka. Končí-li řádek znaménkem, opakuje se znaménko i na začátku řádku následujícího.

Další důležitou součástí matematických operací jsou závorky. Používají se oblé $()$, hranaté $[]$, složené $\{\}$ a lomené $\langle \rangle$. Posloupnost je opačná než v běžném textu: $\{[(())]\}$. Není problém vložit více oblých závorek, pokud ovšem nedojde ke snížení srozumitelnosti: $((5 + 2) : 4) \times 6 [2]$.

Sazba matematiky – jednotky Zkratky jednotek jsou pevně určené, nelze je tedy libovolně zkracovat (jednotkou času je sekunda „s“ – nikoli „sec“ nebo „sek“)! Zkratky jednotek se píší zásadně vzpřímeným řezem písma, nehledě na to, jakým písmem je psán/sázen okolní text. Značky jednotek je mezi sebou možno oddělovat:

- násobením: $\text{kg} \times \text{m}^2$ nebo $\text{kg} \cdot \text{m}^2$ nebo
- mezerou: kg m^2 (pohodlnější způsob).

Jednotky se záporným exponentem můžeme psát:

- jako zlomek: např. m/s , ale složitější zápis vyžaduje závorky: $\text{J}/(\text{K kg})$, což zápis komplikuje a může docházet ke zbytečným chybám nebo
- se zápornými exponenty: $\text{J K}^{-1} \text{kg}^{-1}$, kdy se rozhodně jedná o jednoznačný zápis a nemůže dojít k misinterpretaci.

Sazba matematiky – symboly Matematické symboly se od čísel nebo jiných výrazů oddělují čtvrtinovými mezerami s neměnnou velikostí (např. $4 + 6 = 10$). Pozor na psaní znaménka minus ($-$), nejedná se o spojovník ($-$) ani o pomlčku ($-$ či $—$)! Znaménko minus má stejnou šířku jako plus a je ve stejné výšce. V následující tabulce je ilustrativní výčet běžně používaných matematických symbolů a jejich význam.

Symbol	Název	Vysvětlení
+	sčítání	$4 + 6$ značí součet 4 a 6.
-	odčítání	$6 - 4$ značí rozdíl 6 a 4.
\pm	plus-minus	6 ± 4 znamená jak $6 + 4$ tak $6 - 4$.
\times nebo \cdot	násobení	3×4 znamená součin 3 a 4.
:	dělení	$6 : 3$ znamená podíl 6 ku 3.
=	rovnost	$x = y$ znamená, že x a y reprezentují stejnou hodnotu ($1 + 1 = 2$)
\neq	nerovnost	$x = y$ znamená, že x a y nerepresentují stejnou hodnotu ($1 \neq 2$)
\equiv	kongruence	$a \equiv b \pmod{n}$ značí, že $a - b$ je dělitelné n
<	ostrá nerovnost, je menší	$x < y$ znamená, že x je menší než y
>	ostrá nerovnost, je větší	$x > y$ znamená, že x je větší než y
\ll	ostrá nerovnost, je mnohem menší	$x \ll y$ znamená, že x je mnohem menší než y
\gg	ostrá nerovnost, je mnohem větší	$x \gg y$ znamená, že x je mnohem větší než y
\leq	neostrá nerovnost, menší nebo roven	$x \leq y$ znamená, že x je menší nebo roven y
\geq	neostrá nerovnost, větší nebo roven	$x \geq y$ znamená, že x je větší nebo roven y
\propto	úměrnost	$x \propto y$ znamená, že $y = kx$ pro nějakou konstantu k
!	faktoriál	$n!$ značí součin $1 \times 2 \times \dots \times n$
T	transpozice matice	záměna sloupců matice za řádky a naopak
\sim	řádková ekvivalence	$A \sim B$ znamená, že B může být vytvořena z A konečným počtem řádkových operací
\approx	aproximace	$x \approx y$ značí, že x je přibližně rovno y
\cong	shodnost	$\triangle ABC \cong \triangle DEF$ značí, že trojúhelník ABC je shodný s trojúhelníkem DEF
'	derivace	$f'(x)$ je derivace funkce f podle proměnné x
$\dot{}$	derivace	tečka většinou značí derivaci podle času, např. $\dot{x}(t) = \frac{\partial}{\partial t} x(t)$
∂	parciální derivace	pro $f(x_1, \dots, x_n)$ je $\partial f / \partial x_i$ derivací f podle x_i ; ostatní proměnné jsou brány za konstanty
\bar{x}	průměr	\bar{x} značí aritmetický průměr z hodnot x_i
z^*	konjugace	$\bar{z} = z^*$ je komplexně sdružené číslo $k z$

2.4.3 Sazba chemie

Pravidla pro sazbu chemických vzorců a názvů nejsou tak složitá, jako pravidla pro sazbu matematiky a platí pro ně:

vzpřímeným řezem písma se píší:

- veškeré vzorce sloučenin (H_2O , H_2SO_4 atd.),
- značky chemických prvků (Zn, Cd, Hg),
- symboly částic (proton: p, elektron: e),
- předpony (bis-, tris-, cyklo-, iso-) a
- symboly hladin a slupek (K, L, π).

Kurzívou se pak píší:

- lokanty (*o*-, *m*-, *p*-, *N*-, *O*-, *S*-),
- označení polohy substituentu (*sek*-, *terc*-) a
- stereodeskripty (*cis*, *trans*, *meso*, *E*, *Z*, *R*, *S*, *P*, *M*).

Pro chemické názvy a vzorce platí:

- ve vzorcích sloučenin se značky prvků píší vedle sebe bez mezer ($\text{CuSO}_4 \cdot 5\text{H}_2\text{O}$),
- v rovnicích se sází mezera za číselným koeficientem ($\text{H}_2 = 2 \text{H}^+ + \text{e}^-$),
- názvy organických sloučenin se píší dohromady, pro oddělení se používají závorky či spojovník (bis(2-chlorethyl)eter).

Pro sazbu organických vzorců (zvláště cyklických sloučenin) je vhodné použít specializovaných programů (viz 2.2.3), na sazbu běžných reakčních schémat bohatě postačuje i MS WORD.

- Pro používání **hmotnosti** (symbol: m , jednotka kg) platí: vzhledem k velmi častému výskytu hmotnosti v textu je vhodné symbol m vyhradit jen pro hmotnost a nepoužívat jej pro žádnou jinou veličinu, a naopak pro hmotnost nepoužívat žádný jiný symbol (např. w , který koliduje se symbolem hmotnostního zlomku).
- Obdobné pravidla platí i pro **látkové množství** (symbol: n , jednotka: mol). Ani symbol n tedy není nejvhodnější užívat v jiném významu, i když se tak běžně děje: např. rovnice typu $Ox + ne = Red$ jsou velmi běžné. Co je ale určitě nevhodné je veličinu se symbolem n nazývat „počet molů“, pro délku by asi nikdo nepoužil název „počet metrů“, a je to totéž.
- S hmotností a látkovým množstvím souvisejí další, pro chemika velmi potřebné veličiny:
 - **relativní atomová hmotnost** (A_r) a **relativní molekulová hmotnost** (M_r), jsou podle definice údaje relativní – jsou to tedy čísla bezrozměrná. Mezi biochemiky a molekulovými biology oblíbená jednotka „dalton“ je svou podstatou jenom jiným názvem pro jednotku jedna a jako taková je asi redundantní (proto ji normy a jiné dokumenty zabývající se jednotkami SI nepovolují, doporučení IUPAC či IUPAP však tuto jednotku připouštějí),
 - **molární hmotnost** (symbol: M , jednotka $g\ mol^{-1}$ má číselnou hodnotu shodnou s hodnotou M_r (potom M vyjadřuje hmotnost jednoho molu molekul), či s hodnotou A_r (potom M vyjadřuje hmotnost jednoho molu atomů).
- Pro vyjádření obsahu látek slouží veličiny obecně označované jako **koncentrace**. V souladu s normami je správné nazývat „koncentrací“ pouze veličinu, která je vztažena na objem (proto např. je správný termín „molalita“, ale nikoliv „molální koncentrace“, protože jednotka je $mol\ kg^{-1}$). Přívlaskem se potom rozliší:
 - **koncentrace hmotnostní** (symbol: c_g , jednotka: $kg\ m^{-3}$) se používá spíše výjimečně,
 - **koncentrace látková**, která je asi nejčastěji používaná (symbol: c , jednotka: $mol\ m^{-3}$). Běžně se této veličině říká „molární koncentrace“, což není úplně nejlepší – přívlaskem „molární“ totiž naznačuje, že v jednotce je mol^{-1} a zde je pravdou pravý opak; přesný termín by byl „koncentrace látkového množství“.
 - **koncentrace objemová** (jednotka: $m^3\ m^{-3}$). Jelikož po vykrácení je vlastně bezrozměrná, je identická s objemovým zlomkem φ .
- **Aktivita** (symbol: a) je bezrozměrná, stejně jako často používaná koncentrace typu $[AB]$ – je to vlastně zkratka, vyjadřující relativní (tj. bezrozměrnou, protože vztaženou na standardní koncentraci $c = 1\ mol\ l^{-1}$) rovnovážnou látkovou koncentraci částice, jejíž vzorec je uveden. V ideálním případě je hodnota $[AB]$ číselně shodná s příslušnou aktivitou.
- Pro vyjadřování koncentrace platí: Pro roztok HCl o koncentraci $1\ mol\ l^{-1}$ se běžně užívá zápis „0,1M-HCl“ (obdobně pro molalitu se někdy používá např. „1m-HCl“) – takto, jak je to zapsáno, to je SPRÁVNĚ, za předpokladu, že celý výraz chápeme (a definujeme) jako zkratku; jako zkratka se tedy celý výraz píše zásadně bez mezer a lze ho použít pouze v kombinaci s chemickým vzorcem. Zápis 0,1mM-HCl je nevhodný, zápis $c = 0,1M$ je zcela nesprávný. Symbol M už vůbec nelze používat ve vyjádření jednotek v kombinaci s jakýmkoliv jinými zkratkami jednotek [8].

2.5 Formát použité literatury

Při psaní (nejen) bakalářské práce studenti běžně využívají různých odborných zdrojů, které se věnují studované problematice. Na tom není nic špatného pokud jsou tyto zdroje řádně citovány. Podle § 31 zákona č. 121/2000 Sb. o právu autorském je to dokonce jejich povinností. Často se ale setkáváme s odlišnými podobami odkazů na použitou literaturu, a proto Český normalizační institut vydává normy, které doporučují, jakou formu a obsah bibliografický odkaz má mít. V současnosti jsou platné normy ČSN ISO 690 a ČSN ISO 690-2 (01 0197): Část 1 – Citace: metodika a obecná pravidla a Část 2 – Modely a příklady citací u jednotlivých typů dokumentů [6, 7]. Na katedře fyzikální chemie tyto normy nejsou povinné. Co je ale povinné je jednotný vzhled citované literatury. Ukázky toho, jak je možné správně citovat naleznete v příloze A. V této části jsou uvedena pouze obecná pravidla správného citování.

2.5.1 Proč citovat?

Smyslem citování je poskytnout dostatek údajů k tomu, aby byl kdokoli schopen nalézt dokument, z něhož autor čerpal. Pro citování se uvádí tři běžné důvody:

- **ověření uvedených tezí**

Pro odborné práce je důležitá návaznost na předchozí poznání. Dnes už prakticky nelze výzkum nebo odbornou práci zahájit tzv. na zelené louce, tj. bez základních pramenů a prostudování již provedených výzkumů. Citujeme, z jakých předpokladů vychází náš výzkum a na základě jakých studií pracujeme. V opačném případě děláme zbytečnou práci a objevujeme již objevené.

- **získání širšího kontextu ohledně dané tematiky**

Při vědecké komunikaci je nezbytné uvést čtenáře do souvislostí, ve kterých naši práci provádíme. V dnešní době úzké specializace odborníků je důležité poukázat na význam a účel práce tak, aby mu mohli porozumět nejen specialisté v daném oboru.

- **informační etika**

V České republice je chráněno intelektuální vlastnictví a autorský zákon umožňuje použít výňatky z cizích děl v následujících případech:

- v odůvodněné míře citace výňatků ze zveřejněných děl jiných autorů, ve svém díle,
- zařazení celých drobných zveřejněných děl do svého samostatného díla vědeckého, kritického, odborného nebo do díla určeného k vyučovací účelům, pro objasnění jeho obsahu,
- užití zveřejněného díla v přednášce výlučně k účelům vědeckým nebo vyučovacím.

2.5.2 Citační etika

Citační etika vyžaduje, aby autor zveřejnil veškeré informační prameny, které použil pro svoji práci tak, aby je bylo možné identifikovat. Je žádoucí, aby autor zřetelně označil převzaté části od částí, které jsou jeho vlastní. Pro citace částí děl se proto doporučuje je typograficky odlišit od dalšího textu např. *kurzívou*. Na konec nebo na začátek této části uvádíme identifikační údaje, které v práci odkazují na úplnou citaci.

Nejčastější prohřešky proti citační etice:

- **Citování díla, které autor nepoužil.**
Je velmi oblíbené vložit do použitých pramenů různé kapacity oboru (tzv. *authorities*), ačkoli nemají sebemenší souvislost s tématem práce. V kybernetice se s oblibou cituje WIENER, ve fyzice EINSTEIN apod. Je smutné, že se tato praxe užívá i na některých vysokých školách, kde je například zvykem v diplomových pracích uvádět dílo oponenta, aniž by souviselo s tématem.
- **Necitování díla, které autor použil.**
Je ještě závažnějším přestupkem.
- **Citování vlastních děl, která nemají souvislost s novým dílem (tzv. auto-citace).**
Pokud autor napsal už nějaké dílo, může sama sebe propagovat tím, že svá předchozí díla uvede v seznamu citací. Je značně ješitné, uvádět v citacích svá vlastní díla, aniž by souvisela s tématem práce.
- **Nepřesné citování, znemožňující identifikaci díla.**
Pokud citujeme dokument, zapíšeme ho tak, aby se dal nalézt. Pokud přejímáme citace zprostředkované, zvyšuje se riziko nepřesného zápisu a tak i riziko chyby. Proto by mělo být zásadou ověřovat, že se podle uvedené citace dokument dá najít. To je důležité především u elektronických dokumentů. Je-li dílo špatně citováno, může se naskytnout otázka, zda nejde o úmysl.

2.5.3 Obecné zásady pro citace

- **Citace musí být především přehledná a jednotná.**
Je potřeba vybrat si jednu variantu a té se pak držet ve všech případech citací v rámci jedné práce.
- **Citace by měla být úplná.**
Je vždy lepší, aby citace obsahovala více údajů pro identifikaci (např. u seriálových publikací nebo elektronických zdrojů), než pouze kusé údaje.
- **Citujeme výhradně z primárních pramenů (tj. dokumentů, které jsme měli v ruce).**
Předejdeme tak nepřesnostem, které vznikají z přejímaných citací (viz výše – nepřesné citování).
- **Zachováváme pravopisné normy pro daný jazyk.**
- **Pokud některý údaj chybí, vynecháme ho a pokračujeme údajem následujícím (např. vydání).**
- **Údaje v citaci členíme do tématických celků – tzv. „polí“**
Veškeré údaje v citaci jsou rozděleny do tématických skupin – „polí“, jejichž pořadí určuje pro každý typ dokumentu norma. Tato pole určují i zařazení údajů stejného typu v citaci na jedno místo.
- **Zachováváme jazyk knihy.**
Kromě údajů o autorech a názvu nepřekládáme údaje v následujících polích:
 - údaje o vydání (tj. 1st edition, 2nd ed. apod.) a
 - nakladatelské údaje (tj. jména nakladatelů – údaje o fyzickém popisu, zkratky)

Výjimka:

V údajích o fyzickém popisu používáme češtinu – tj. u anglické knihy NEPÍŠEME 320 p. (pages) ALE 320 s. (stránek) [6].

Kapitola 3

Finální úpravy, tisk a vazba BP

3.1 Úpravy před tiskem

Rozhodně si finální verzi několikrát přečtěte. Zkontrolujte, zda na koncích řádků nezůstaly (ne)slabičné předložky a spojky (tento problém lze v MS WORDU odstranit pomocí pevné mezery: klávesová zkratka `Ctrl` + `Shift` + `Mezerník`, v L^AT_EXu pomocí programu VLNA). Zkontrolujte, zda nemáte v textu odkazy na neexistující obrázky/grafy/literaturu/tabulky atd. Při psaní BP v MS WORDU není od věci finální verzi převést do formátu .pdf, vyhnete se tak mnohdy ošklivému překvapení během tisku.

Před vytisknutím určitě zkonzultujte finální podobu bakalářské práce se svým vedoucím.

3.2 Odevzdání BP

Vytištěné bakalářské práce se odevzdávají paní sekretářce (paní Bc. Sylva Kaděrková). Je třeba předat dva výtisky, všechny vytištěné jednostranně na papíru formátu A4 a svázané v pevných deskách. V každém výtisku BP musí být vloženo CD obsahující dva soubory: elektronickou podobu BP a prezentaci určenou k obhajobě. Taktéž musí být vyplněny kolonky *datum* a *podpis* v prohlášení (viz 2.1.1). Bakalářská práce musí být samozřejmě nahrána na PORTÁLU. Datum odevzdání a veškeré další informace ohledně odevzdání BP/DP bývají uvedeny na stránkách Katedry fyzikální chemie (`fch.upol.cz`).

Kapitola 4

Obhajoby na katedře fyzikální chemie

4.1 Jak probíhá obhajoba na KFC

Obhajoby BP jsou první částí státních závěrečných zkoušek a probíhají formou ústní prezentace před komisí (datum obhajob bývá uvedeno na fch.upol.cz). Po obhajobě následuje přečtení posudků od školitele a od oponenta. Následující krátká diskuze (odpovědi na otázky od školitele/opponenta/komise) by měla prověřit, jak autor BP studované problematice porozuměl.

4.2 Čas a obsah prezentace

Čas vyhrazený pro prezentaci by neměl překročit 10 minut pro bakalářské a 15 minut pro diplomantské obhajoby. Tomu odpovídá vhodný počet „slajdů“, který se pohybuje okolo 12–14 snímků!!! Je vhodné si přednes vyzkoušet a časově si prezentaci rozvrhnout tak, aby jste se do stanoveného časového limitu vešli (viz vhodné rozvržení prezentace, stránka 18). Na katedře probíhají obhajoby bakalářských prací „nanečisto“, kde si přednes můžete vyzkoušet – pro přesné datum stačí sledovat stránky katedry (fch.upol.cz). Co se týče obsahu nemá smysl zabývat se zbytečně teorií (vhodné je ale uvést základní pojmy studované problematiky, aby bylo jasné „co se studuje a proč“), důležité jsou výsledky ke kterým jste došli. Při přednesu se vyhněte hláškám typu: „za dva slajdy řeknu, před pěti slajdy jste mohli vidět“ atd.

Obsah prezentace Prezentace o 12. „slajdech“ může být rozdělena následovně:

- první „slajd“ je informační,
- na druhém je vhodné uvést osnovu prezentace,
- na třetím cíle práce,
- další dva „slajdy“ pokrývají teorii,
- další čtyři experimentální část (syntézy/analýzy/výpočty/apod.),
- na desátém „slajdu“ je závěr a výhled do budoucna,
- na jedenáctém poděkování lidem, kteří se na BP podíleli,
- na dvanáctém poděkování za pozornost.

V prezentaci by měl být rozumně vyvážen poměr grafiky a textu. Všeobecně platí: čím více obrázku, tím lépe. Text pište heslovitě a dostatečně velkým fontem (vhodný je bezpatkový font, např. Arial), aby šel přečíst i na větší vzdálenosti. Používejte světlé pozadí a tmavý font – tato kombinace je dobře čitelná za jakýchkoliv světelných podmínek.

4.3 Formát prezentace

Prezentaci je možno donést jako standardní soubor s příponou .ppt (soubory generovány MS POWERPOINTEM), případně jako soubor s příponou .pdf (při použití kancelářského balíku OPENOFFICE je to nezbytné, OPENOFFICE totiž na katedrálním notebooku nainstalovány nejsou). Prezentaci uložte na dvě různá media (CD + flash disk nebo CD + CD), vyhněte se tak nepříjemnostem spojenými s poškozeným médii! Na katedře je k dispozici notebook (OS: MS WINDOWS, programy: MS OFFICE a ACROBAT READER) s dataprojektorem. Prezentace přineste v den obhajob s dostatečným předstihem, aby se stihly včas do notebooku nahrát!

Literatura

- [1] JANÁK, Robert. *Jak zpracovávat text při tvorbě posterů a prezentačních materiálů* [online]. 2006 [cit. 28. července 2009]. 28 s. Dostupné na:
<http://fch.upol.cz/skripta/prsc/jak_na_text.pdf>.
- [2] KOČIČKA, Pavel, BLAŽEK, Filip. *Praktická typografie*. 1. vyd. Praha: Computer Press, 2000. 288 s. ISBN 80-7226-385-4.
- [3] ANDERLE, Jiří. *Úvod do typografických pravidel* [online]. 2003 [cit. 28. července 2009]. Dostupné na:
<http://www.typo.cz/_typo/typo-pravidla-hladka.html>.
- [4] ZVONIČEK, Josef. *STRUČNÁ UČEBNICE SPISOVATELSTVI aneb Ta naše čeština česka* [online]. 2000 [cit. 28. července 2009]. 16 s. Dostupné na:
<<http://www.typo.cz/informace/download/ucebnice.pdf>>.
- [5] ANDERLE, Jiří. *Úvod do typografických pravidel* [online]. 2003 [cit. 28. července 2009]. Dostupné na:
<http://www.typo.cz/_typo/typo-pravidla-deleni.html>.
- [6] BOLDIŠ, Petr. *Bibliografické citace dokumentů podle ČSN ISO 690 a ČSN ISO 690-2: Část 1 – Citace: metodika a obecná pravidla* [on-line]. Verze 3.3. 2004 [cit. 28. července 2009]. 21 s. Dostupné na:
<<http://www.boldis.cz/citace/citace1.pdf>>.
- [7] BOLDIŠ, Petr. *Bibliografické citace dokumentů podle ČSN ISO 690 a ČSN ISO 690-2: Část 2 – Modely a příklady citací u jednotlivých typů dokumentů* [online]. Verze 3.0. 2004 [cit. 28. července 2009]. 16 s. Dostupné na:
<<http://www.boldis.cz/citace/citace2.pdf>>.
- [8] JULÁKOVÁ, Eva. *Rovnice, jednotky a veličiny – jak s nimi?* [online]. [cit. 28. července 2009]. 11 s. Dostupné na:
<<http://homen.vsb.cz/~wih15/Publikace/RovniceSymboly.doc>>.

Přílohy

Příloha A

Bibliografické citace dokumentu podle ČSN ISO 690 a ČSN ISO 690-2

A.1 Monografické publikace

Monografické publikace patří k základním typům dokumentů. Jedná se především o knihy, sborníky, různé brožury a další jednorázově vydávaný materiál. Pod tento odstavec patří i tzv. *Šedá literatura*, která má níže samostatné příklady.

Model:

Primární odpovědnost. *Název díla: podnázev díla.* Alternativní odpovědnost; Sekundární odpovědnost. **Označení vydání.** Místo vydání: Jméno nakladatele, **Rok vydání.** Rozsah díla. Edice. Poznámky. **Standardní číslo.**

Pozn. **Modře zvýrazněné položky** jsou povinné stejně jako psaní názvu *kurzívou*.

Příklady:

KOSEK, Jiří. *Html – tvorba dokonalých stránek: podrobný průvodce*. Ilustroval Ondřej Tůma. 1. vyd. Praha: Grada, 1998. 291 s. ISBN 80-7169-608-0.

HAUGELAND, John. *Artificial intelligence: the very idea*. 3rd printing, 1987. Cambridge (Massachusetts1): MIT Press; London: Bradford Book, c1985. ISBN 0-262-08153-9.

A.1.1 Zvláštní typy monografií

jedná se o tzv. *Šedou literaturu*, která patří formálně pod monografické dokumenty. Při citování způsobuje více problémů, než je běžné u obvyklých knih. Jmenovitě jde o diplomové práce, sborníky a firemní literaturu.

A.1.2 Diplomové práce, rigorózní a habilitační práce

KNOTEK, P. *Kultura jako péče o duši*. Praha, 1999. 89 s. Diplomová práce na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy na katedře andragogiky. Vedoucí diplomové práce Zdeněk

Kratochvíl.

HANÁKOVÁ, J. *Edice Petlice: příspěvek k dějinám českého samizdatu*. Praha: Univerzita Karlova. Filozofická fakulta. Ústav informačních studií a knihovnictví, 1998. 123 s., 42 s. příloh. Vedoucí diplomové práce prof. PhDr. Jiří Cejpek, Csc.

A.2 Části a stati v monografiích

Tento způsob zápisu využijeme především u vícedílných knih a sborníků z konferencí. Kurzívou píšeme název zdrojového dokumentu – tj. knihy nebo sborníku, kde se příspěvek nachází.

Model:

Jméno autora. Název zdrojového dokumentu. Označení vydání. Číslo části. Sekundární odpovědnost, odpovědnost k vydání, editor. *Místo vydání: Jméno nakladatele, Rok vydání.* Rozsah díla. Edice. Poznámky. *Standardní číslo. Lokace ve zdrojovém dokumentu.*

Pozn. Modře zvýrazněné položky jsou povinné stejně jako psaní názvu *kurzívou*.

A.2.1 Kapitoly v knize – jeden autor

KOSEK, J. *Html – tvorba dokonalých stránek: podrobný průvodce*. Ilustroval Ondřej Tůma. 1. vyd. Praha: Grada, 1998. 291 s. ISBN 80-7169-608-0. Kapitola 12, Kaskádové styly dokumentu, s. 177–199.

A.2.2 Kapitoly v knize – různí autoři

Vědecké monografie jsou často psané ve spolupráci několika autorů, kdy každý z nich napsal jednu nebo více kapitol. Kniha uváděná jako příklad má přibližně dvacet autorů. V citaci celé knihy je uveden pouze vedoucí autorského kolektivu; jména autorů jednotlivých kapitol najdeme v obsahu. Pokud chceme citovat pouze část této knihy – jednu kapitolu, je potřeba citovat ji v samostaném záznamu. Citací několika kapitol v jednom záznamu norma ISO 690 nepřipouští.

Příklady:

TOMAN, M. – KREJČÍ, J. Imunita proti infekci. In *Veterinární imunologie*. 1. vyd. Praha: Grada, 2000. Kapitola 4, s. 153–229.

A.2.3 Příspěvek ve sborníku

Pokud chceme citovat jeden příspěvek ve sborníku, použijeme tento způsob, který je velmi podobný předešlému. Zde je nutno dát pozor na:

- název konference a
- datum a místo, kde konference proběhla.

Model:

Odpovědnost za příspěvek. Název příspěvku. In *Název zdrojového dokumentu*. Primární odpovědnost za zdrojový dokument. Vydání. Místo vydání: Jméno nakladatele, Rok. Lokace ve zdrojovém dokumentu.

Pozn. Modře zvýrazněné položky jsou povinné stejně jako psaní názvu *kurzívou*.

Příklady:

URBAN, Rudolf. Možné přístupy k objektivizaci výdajů v resortu obrany. In *Objektivizace výdajů z veřejných rozpočtů. Sborník referátů z teoretického semináře pořádaného katedrou veřejné ekonomie EDF MU v Brně ve spolupráci s Asociací veřejné ekonomie*. Brno: Masarykova univerzita v Brně. Ekonomickosprávní fakulta. Katedra veřejné ekonomie, 1997. Část 4. Obrana a životní prostředí. s. 265–271.

A.3 Seriálová publikace

Mezi seriálové publikace řadíme ty, které vychází (ne)pravidelně v určitých intervalech s úmyslem dalšího pokračování – nejčastěji odborná periodika (časopisy), ale do této skupiny mohou patřit také např. ročenky. Rozdíl v zápisu oproti monografiím je:

- citujeme seriál jako celek!!! (necitujeme-li pouze jedno číslo),
- při zápisu polí „Údaje o vydání“ a „Rok vydání“ vynecháváme jednu mezeru za rokem publikování,
- zapisujeme časový rozsah, ve kterém daná seriálová publikace vycházela,
- v poli „Odpovědnost“ zapisujeme pouze významné editory nebo organizace (ministerstva, odborné organizace apod.). Pokud zde nikoho nenapišeme, je nutné uvést nakladatele.

Pozn. Pokud daná seriálová publikace pořád vychází, zapisujeme např. 1990– . (rok začátku publikování pomlčka a jedna mezeru jako naznačení, že seriál pořád vychází a ukončíme oddělovačem pole.

Model:

Název: podnázev. Odpovědnost. Vydání. Údaje o vydání/číslování– . Místo vydání: Jméno nakladatele, Rok– . Edice. Poznámky. Standardní číslo.

Pozn. Modře zvýrazněné položky jsou povinné stejně jako psaní názvu *kurzívou*.

Příklady:

CHIP: magazín informačních technologií. Praha: Vogel, 1990– . Vychází měsíčně. ISSN 1210-0684.

A.4 Články v seriálových publikacích

Stejně jako u seriálových publikací používáme pole „Primární/sekundární odpovědnost za zdrojový dokument“ jen pokud se jedná o významného editora. V opačném případě pole vynecháváme.

Model:

Odpovědnost za příspěvek. Název příspěvku. Sekundární odpovědnost. *Název zdrojového dokumentu*, Rok, ročník, číslo svazku, lokace části. Standardní číslo – ISSN.

Pozn. Modře zvýrazněné položky jsou povinné stejně jako psaní názvu *kurzívou*.

Příklady:

VAN DER VET, P. E. – MARS, N.J. I. Condocet query engine: an engine for coordinated index terms. *Journal of the American society for information science*, May 1999, vol. 42, no. 6, s. 485–492.

GRIFFITH, A. Software publishers association sales data programs: Methodologies, coverage and assumptions. *Publishing Research Quarterly*, 1996, vol. 12, no. 2, s. 21–33.

A.5 Elektronické zdroje

A.5.1 Elektronický program, databáze

Model:

Primární odpovědnost. *Název díla* [Druh média]. Údaje o verzi/vydání. Místo vydání: Producent, Datum publikace, Datum aktualizace [Datum citace]. Přístup ke zdroji¹. Rozsah díla. Poznámky.

Pozn. Modře zvýrazněné položky jsou povinné stejně jako psaní názvu *kurzívou*.

Příklady:

IRFAN, Skiljan. *Irfan View* [počítačový soubor, CD]. Ver. 2.80. Vína, 1998. Počítačový program pro prohlížení a editaci obrázků, 700 kB. Vyžaduje Windows 98 a vyšší. Freeware pro domácí použití, shareware pro komerční využití (registrace 10 USD).

Databáze: *Administrativní registr ekonomických subjektů (Ares)* [databáze online]. Praha: Ministerstvo financí ČR, 1999 [citováno 2001-10-24]. Dostupné z URL <<http://www.info.mfcr.cz>> Databáze ekonomických subjektů v České republice.

A.5.2 Elektronický seriál

Citaci elektronického seriálu zapisujeme pouze v případě, existuje-li v elektronické podobě. Více periodik vychází jak v tištěné, tak v elektronické podobě. Má-li seriál tištěnou verzi, je vhodnější zapsat ho jako tradiční tištěný dokument a údaj o elektronické verzi vložit do poznámky.

Model:

Název [Druh média]. Místo vydání: Vydavatel, Datum vydání– . [Datum citace]. Údaje o edici. Poznámky. Přístup ke zdroji. Standardní číslo.

Pozn. Modře zvýrazněné položky jsou povinné stejně jako psaní názvu *kurzívou*.

¹Pouze pro online zdroje

JEP: the journal of electronic publishing [seriál online]. Ann Arbor (Michigan, USA): University of Michigan Press, 1995– . [cit. 1999-12-31]. Dostupné z URL <<http://www.press.umich.edu/jep/>>. ISSN 1080-2711.

A.5.3 Článek v elektronickém seriálu

Model:

Primární odpovědnost. Název. *Název seriálu* [Druh média]. Údaje o vydání, Označení čísla. Datum aktualizace. Poznámky. [Datum citace]. Lokace v rámci zdrojového dokumentu. Rozsah díla. Poznámky. [Přístup ke zdroji](#). Standardní číslo.

Pozn. [Modře zvýrazněné položky](#) jsou povinné stejně jako psaní názvu *kurzívou*.

Příklady:

HEJTING, Ingo. Interconnectivity and the hybrid library. *Ikaros* [online]. 1999, roč. 3, č. 10 [cit. 1999-12-31]. Dostupné z <<http://ikaros.ff.cuni.cz>>.

BENETT, Scott. Authors rights. *Journal of electronic publishing (JEP)* [online]. Dec. 1999, vol. 5, iss. 2. [cit. 1999-12-31]. Dostupné z <<http://www.press.umich.edu/jep/>>. ISSN 1080-2711.

A.5.4 WWW stránka, elektronická monografie

Prakticky stejný model platí pro většinu online dokumentů. Problematické je získávání údajů u elektronických dokumentů. Proto je někdy obtížné určit např. autora dokumentu. Pro některé údaje (název stránky, datum aktualizace, vytvoření stránky) je možné použít v prohlížeči funkci „Vlastnosti stránky“.

Model:

Jméno autora stránky (je-li uvedeno). *Název stránky* [online]. Datum publikování, Datum poslední revize [citováno dne]. <URL adresa stránky>.

Pozn. [Modře zvýrazněné položky](#) jsou povinné stejně jako psaní názvu *kurzívou*.

Příklady: DAVIS, John. *Suiseki FAQ* [online]. c1997², last revision 20th of January 1998 [cit. 1998-06-13]. <<http://www.btinet.com/~bonsai.suiseki/suiseki/Faq.html>> [7].

²Datum copyrightu – jediný dostupný časový údaj o vzniku stránky.